

JOCUL DE ROL

Metode creative utilizate în predarea-învățarea istoriei

PROF. GR. I BEATRICE – ADELAIDA BATISTA*

Pentru a determina accentuarea caracterului formativ, activ și conștient al studiului istoriei și pentru a solicita într-un grad mai mare participarea activă a elevilor, profesorul trebuie să impună în cadrul lecțiilor un sistem de acțiuni care antrenează elevii în activitatea de învățare. Astfel, este necesară utilizarea unor metode și tehnici moderne, active, care vor pune în evidență – în condițiile unei aplicări corecte – valoarea formativ-educativă a conținuturilor prezentate.

Noua orientare în învățământul românesc presupune o învățare activă prin strategii neconvenționale, dar capabile să implice competențe cu un important nivel de complexitate.

Am ales, pentru justificarea eficienței folosirii unor astfel de tehnici în predarea-învățarea istoriei, o metodă complementară mai puțin utilizată, dar care se pretează foarte bine lecțiilor de istorie: jocul de rol. Citind articolul d-lui profesor Constantin Vitanos publicat în numărul LXIX/2004 al revistei "Studii și articole de istorie" și intitulat "*Didactica istoriei-metode și tehnici interactive*", am considerat necesară prezentarea unui exemplu concret de "role play", aplicabil în cadrul lecțiilor de istorie ale clasei a VII-a sau a VIII-a.

Principalul avantaj al acestei metode este că oferă elevilor variate posibilități de a demonstra ceea ce știu, dar mai ales, ceea ce pot să facă (priceperi și deprinderi).

Pe scurt, această metodă constă în simularea unei situații în care elevul este pus să îndeplinească anumite operații, să ia atitudini și să-și asume răspunderi. Aplicarea ei cere o bună cunoaștere a particularităților de vârstă ale elevilor și presupune stabilirea exactă a pașilor ce se impun în exercitarea rolurilor. Prezintă avantajul unei participări active a întregului grup și, de asemenea, prin valențele sale formative, dezvoltă capacitatea de argumentare, de gândire logică, de rezolvare a problemelor. Datorită faptului că metoda pre-

* Școala nr. 132 "Grigore Tocilescu", București

supune punerea în scenă a unei secvențe din realitatea istorică ,există avantajul că elevul va conștientiza și își va exprima propriile trăiri,gânduri, idei ,dar, aspect foarte important, îl va determina pe acesta să ofere soluții.

Prin complexitatea ei, deservește mai multe calități individuale-creativitatea, inițiativa, cooperarea și participarea la lucrul în echipă, concentrarea atenției, perseverența, flexibilitatea gândirii și deschiderea către noi idei-și înglobează mai multe metode tradiționale și moderne: problematizarea, studiul de caz, dezbateră, comparația etc.

Obiectivele urmărite prin această activitate sunt acelea în urma cărora elevii vor reuși: să clasifice și să utilizeze informații provenite din surse diferite, să recunoască existența mai multor versiuni asupra aceluiași eveniment, să argumenteze atitudinile personajelor prin prisma condițiilor istorice concrete, să analizeze unele idei ,valori,motivații pe care s-au bazat acțiunile personajelor în trecut.

Pentru a aplica pe o temă inedită, am încercat să ilustrăm tehnica folosirii jocului de rol în cazul procesului ziaristilor acuzați de colaboraționism în timpul ocupației germane din timpul primului război mondial.

Prezentarea cazului:

Procesul ziaristilor –proces de opinii politice exprimate prin presa–face parte din seria măsurilor luate împotriva acelor români care, rămași în teritoriul ocupat de armatele germane în anul 1916, ar fi colaborat, direct sau indirect obligat sau voit, sub raport politic sau administrativ cu autoritatea ocupantă. În cazul de față, ziaristii au fost învinuiți de trădarea intereselor naționale datorită publicării unor articole în “Gazeta Bucureștilor”,organ de propaganda al armatei germane.

Atribuirea rolurilor:

- elevii sunt împărțiți în **doua grupe**: în prima sunt incluși **procurorii**, iar în a doua **avocații apărării**;
- profesorul reprezintă autoritatea judecatorească.

Împărțirea sarcinilor de lucru:

- acuzarea** (grupa I) va avea de argumentat rechizitoriul în baza caruia ziaristii au fost trimiși în judecată;
- apărarea** (grupa a II-a) va contrazice argumentele acuzării, justificându-și pledoaria prin motive solide.
- ambele grupe vor primi, pe parcursul jocului, anumite repere specifice cazului (izvoare istorice scrise), pentru a putea simula coerent procesul**

ziariștilor (ex.:capetele de acuzare –art.68,69C.P. care condamnă acțiunea de trădare).

Strategia posibilă: Avocații apărării își grefează pledoariile pe ideea anulării acuzațiilor cuprinse în rechizitoriu, activitatea de învățare constând în asumarea rolului unor personaje istorice.

Desfașurarea probabilă: Jocul de rol constă în argumentarea poziției fiecărei părți- procurorii și avocații apărării invocând și dezvoltând, în funcție de imaginația fiecărui participant, motivele acuzării, respectiv ale nevinovăției acuzaților.

Argumentele fiecărei părți:

1. Contextul istoric

- gr.I: posibilitatea refugiului la Iași în timpul ocupației;
- gr.II: ocupația germană determina limitarea libertății de acțiune a ziaristilor.

2. Necesități sociale

- gr.I: acuzații ar fi putut aștepta vremuri propice exprimării propriilor convingeri;
- gr.II: lipsa unor posibilități materiale i-a determinat să-și păstreze posturile;

3. Necesitatea gazetei

- gr.II: trebuia să apară, pentru o informare corectă, mai ales în condițiile în care nu exista nici un alt ziar, fapt care dusesese la propagarea unor zvonuri nefaste în rândul populației

4. Patriotismul

- gr.I: nu numai ca nu au fugit de dușmani, ci chiar au avut inițiativa colaborării cu instrumentele de propagandă antiromânești;
- gr.II: inculpații sunt adevărații patrioți, pentru ca au preferat să rămână în țara variantei exilului; mai mult, au scris și articole laudative la adresa armatei române în timpul luptelor de la Mărășești.

5 Atmosfera din epocă-dorința de a ieși din război

- gr.II: exista în țară un curent favorabil întoarcerii la prietenia cu Germania –a cărei victorie era previzibilă –orientare prezenta la toți oamenii politici rămași

6. Atitudinea politică

- gr.I :ziariștii au promovat trădarea intereselor naționale, care vizau alianța României cu Antanta;
- gr.II:invoca libertatea de opinie; ziaristii erau pro germani și și-au afișat această orientare cu mult timp înaintea ocupației

7. Implicarea

- gr.I: au fost plătiți pentru articolele lor, deci este vorba despre mercenariat; ocupanții nu au rechiziționat munca intelectuală, deci nu erau obligați să colaboreze; era o chestiune de inițiativă în implicare;
- gr.II: unii dintre ei doar au colaborat, nefiind redactori angajați; articolele nu reprezentau convingeri personale, ci rezultate ale unor ordine. Dovada este ordonanța lui Mackensen care prevede pedepse cui se sustragă ordinelor.

8. Procedura juridică

- gr.II: nu toți ziaristii au fost acuzați; directorul ziarului și un alt colaborator s-au sustras, fără a fi judecați în contumacie;
- gr.I: dacă doar cei cinci au fost acuzați, înseamnă că în sarcina lor au fost găsite elemente incontestabile de vinovăție.

Verdictul final

Este cunoscut prin intervenția profesorului: acuzații sunt condamnați la cinci, respectiv zece ani închisoare. Vina principală: conștientizarea de către inculpați a destinației articolelor lor și instigarea armatei române la revoltă și dezertare, prin difuzarea pe front de către inamic a numerelor gazetei.

Recursul se va pronunța împotriva acuzațiilor, dar aceștia vor fi grațiați înainte de încheierea perioadei de detenție stabilite prin sentință.

Asigurarea feed-back-ului

- profesorul informează clasa în legătură cu nivelul atins în exercitarea atribuțiilor, subliniind modul de participare al fiecărui elev.

Acesta poate fi un exemplu de aplicare la clasă a unui joc de rol desfășurat sub formă de proces. Fiecare profesor poate adapta o situație concretă sau imaginară, din care elevul poate obține mari beneficii: "poate învăța din experiența simulată [...], își dezvoltă și utilizează mai mult abilitățile de comunicare și capacitatea empatică și își exersează toleranța față de unele idei și puncte de vedere diferite de cele proprii".*

Motive suficiente pentru ca un profesor care tinde să ofere lecțiilor de istorie proprii un caracter original, atractiv, dar și pe deplin eficient, să încerce să integreze în proiectarea didactică și această metodă de lucru.

* Constantin Vitanos-*Didactica istoriei. Metode și tehnici interactive*, în "Studii și articole de istorie", LXIX, p.53-62